

Otázka: Starověk a starověké státy

Předmět: Dějepis

Přidal(a): Martin Brablec

Typy starověkých států:

Orientální despotie – vznikají v povodí velkých řek, půda patří panovníkovi nebo vesnické občině, základní zdroje obživy je zemědělství, panovník vládne neomezeně jako despota, je pokládán za boha nebo jeho zástupce na zemi. Patří sem: Mezopotámie, Egypt, Persie, Palestina.

Antické státy – vznikají u moře, půda je soukromým vlastnictvím jednotlivce, zdrojem obživy je zemědělství, řemesla a obchod, výroba je závislá na otrocké práci. Patří sem Řecko, Řím.

Starověk

- je období od vzniku nových států do zániku Západořímské říše roku 476
- na konci 4. tisíciletí př. n. l. se vytvořili v oblastech s vhodnými přírodními podmínkami předpoklady pro vznik prvních států
- byly to oblasti kolem velkých řek, bylo zde teplo a dostatek vody => rozvinuté zemědělství
- byly zde dobré podmínky pro zemědělství, střídaly se doby sucha s obdobím záplav, které přinášely úrodnou půdu
- pro potřeby zemědělství bylo nutné vodu zadržovat a používat v době sucha na zavlažování polí
- stavba zavlažovacích systémů vyžadovala spolupráci a řízení => vznik městských států
- velký vliv v nich měl vládce, který se opíral o úředníky
- v zemědělství se vytvářely nadprodukty a to vedlo k oddělení řemesel a obchodu
- řemesla a obchod se usazovaly u obchodních cest a zakládaly města

- významné místo ve společnosti měli kněží
- jejich chrámy se staly 1. centry států => chrámové hospodářství
- později rostl význam náčelníka a jeho vojenské družiny a náčelník začal zpravovat stát ze svého paláce => palácové hospodářství
- vznik písma - pro potřeby úředníků
- vznik úřednického aparátu - dohlíží na výběr přebytků - naturálie, daně, války
- vrstvy, jež žili z přebytků - vojáci, kněží, panovník
- společenská dělba práce - oddělování řemesel od zemědělství

Mezopotámie

= znamená meziříčí a je to oblast mezi řekami Eufrat a Tigris, území dnešního Iráku

- je považována za kolébkou civilizace
- toto území patří do oblasti úrodného půlměsíce, v níž bylo rozvinuté zemědělství
- řeky přinášely při záplavách úrodnou půdu, byly zdrojem ryb a sloužily k dopravě
- vyvážely se vlněné tkaniny, dovážel se kámen, kovy, dřevo

1) Sumerské období

4 000 - 2 400 př. n. l.

- civilizaci vytvořili v jižní Mezopotámii Sumerové
- jejich původ neznámý, ale vytvořili vyspělou kulturu, která položila základy civilizace předního Východu
- stavěli zavlažovací a odvodňovací systémy
- vytvořili písmo z něhož vzniklo písmo klínové
- vytvářeli městské státy, kupř. Ur, Uruk, Nippur, Lagaš - nevytvořili jednotný stát
- centrem státu nejprve chrám, v jehož čele stál nejvyšší kněz, který vykonával náboženské funkce, řídil celé hospodářství - náleželo k chrámu - tuto formu správy nazýváme chrámové hospodářství; později centrem palác a v čele státu stál král
- městské státy spolu vedly války a narůstal význam velitelů, stali se z nich panovníci, kteří řídili stát ze svého paláce - palácové hospodářství

2) Akkad

2 400 – 2 200 př. n. l.

- ve 24. století př. n. l. se zmocnili vlády v Sumeru kočovní Akkadové
- jejich vládce Sargon I. zde vybudoval 1. centralizovaný stát, jehož centrum bylo město Akkad
- říši zničily kočovné kmeny – sousední nájezdníci

3) Asýrie

2 000 – 700 př. n. l.

- Asyřané vytvořili říši na severu Mezopotámie, jejíž centrem byl Aššúr
- panovník Sargon II. (8. st. př. n. l.) vedl výbojné války a při nich dobyl Babylon, území Sýrie, Palestiny a část Egypta; Aššúrbanipal II. (ovládl Egypt) byl velmi vzdělaný a ve městě Ninive založil velkou knihovnu – 30 000 svitků
- zde byl uložen i epos o Gilgamešovi

4) Babylónie

1 900 – 600 př. n. l.

- tato říše vznikla na jihu Mezopotámie a centrem byl Babylon
- král Chammurapi, nejvýznamnější panovník starobabylonské říše, zde vytvořil v 18. století silný stát a sestavil pro něj zákoník
- zákoník vytesán na čedičové desce klínovým písmem; rozděloval společnost na 3 třídy
- další významný král (novobabylonský) byl Nabukadnesar II., jenž napadl Judsko, kde r. 587 př. n. l. dobyl Jeruzalém, zbořil Jeruzalémský / Šalamounův chrám a odvedl židy do zajetí – otroctví
- vytvořil na jihu centrálně řízený stát
- během válek pronikl až do Egypta, v 6. st. př. n. l. území dobyli Peršané a stalo se součástí Perské říše

Kultura v Mezopotámii

- Sumerové vytvořili v Mezopotámii vyspělou kulturu, na kterou navázaly další národy
- vytvořili písmo z něhož se vyvinulo písmo klínové
- psali rákosem na hliněné tabulky
- měli svou literaturu, z níž nejznámější je epos o Gilgamešovi – vypráví o králi z města Uruku, který hledal nesmrtelnost, zjistil že člověk se nesmrtelný stává svými skutky
- náboženství založeno na víře rady bohů, kterým stavěli chrámy
- stály na vysokých terasách a nazývají se zikkuraty
- Sumerové byli velmi vzdělaní, měli vyspělou matematiku, astronomii, zeměpis a přírodopis
- v oblasti lékařství vykonávali složité chirurgické zákroky
- v matematice používali desítkovou a šedesátkovou soustavu
- jejich kalendář měl 12 měsíců (354 dní)

Chetitská říše

- vznikla v 17. století př. n. l. v Malé Asii
- Chetitě byli indoevropským národem a jejich centrem bylo město Chattušaš
- psali klínovým písmem, jež převzali od Asyřanů
- jejich králové vedly výbojné války, ovládli načas Asýrii a Babylónii a válčili s Egyptem
- mezi nejvýznamnější krále patří Chattušil III., který bojoval v Egyptě s Ramessem II.
- v roce 1 270 př. n. l. bojovali v bitvě u Kadeše, jež skončila nerozhodně
- uzavřeli potom první dochovanou mírovou smlouvu v dějinách, kterou nikdy neporušili

Fénicie

- oblast dnešního Izraele, Libanonu a Sýrie – úzký pruh země u Středoziemního moře
- Féničané byli výborní mořeplavci a obchodníci a proslavili se vývozem červeného barviva purpuru – proto se jim říkalo Punové
- řecké „foiniks“ – červené barvy získávané z mořských plžů ostranek – nejvýznamnější vývozní zboží
- ovládli obchod v celém středomoří a zakládali zde obchodní osady – nejznámější Kartágo

v severní Africe (dále ve Španělsku, Francii a Sicílii)

- vytvořili první hláskové písmo, mělo 22 znaků pro souhlásky, převzali ho i další národy; z tohoto písma vychází např. Řečtina, Latina, Hebrejšťina
- nebyla jednotným státem, byly zde jen městské státy, z nichž nejvýznamnější byl Týros

Palestina

- území dnešního Izraele, židovský národ
- starověký hebrejský stát
- jeho původní název byl Kanaán; název Palestina získal podle mořského národa Pelištejců, kteří se usadili na jihu země
- proti Pelištejcům bojoval vojevůdce Saul, který v bojích padl
- byl to pravděpodobně první hebrejský král
- za zakladatele jednotného státu je považován Saulův nástupce, král David, z kmene Juda – odtud označení židé
- centrem jeho říše se stal Jeruzalém
- vedl výbojné války a rozšiřoval území své říše
- po jeho smrti, r. 970 př. n. l., nastoupil na trůn jeho syn Šalamoun
- byl známý svou moudrostí a byl výborným politikem
- za jeho vlády dosáhlo království největšího hospodářského a územního rozmachu
- v Jeruzalémě nechal postavit chrám

Po smrti krále Šalamouna se země rozpadla na 2 části: na severu vznikl Izrael s centrem Samaří – území bylo vystaveno útokům Asyřanů, kteří ho ovládli a obyvatele deportovali; na jihu vzniklo Judsko – jeho centrem byl Jeruzalém, zde zůstala u moci dynastie krále Davida. V roce 587 př. n. l. dobyl Jeruzalém král Nabukadnezar, nechal zničit Šalamounův chrám a odvedl židy do babylónského zajetí, odtud se vrátili až za 50 let, když babylónskou říši ovládli Peršané. Jejich nový stát se nazýval Judea. Ta se stala v roce 64 př. n. l. kořistí Římanů. Ti sem dosazovali judské krále, z nichž poslední byl Herodes Veliký (40-4 př. n. l.). Byl schopným vojevůdcem a za jeho vlády se podle bible narodil Ježíš. V Jeruzalémě nechal přestavět celý chrámový areál. Po jeho smrti spravovali Judeu římsí místodržící.

Persie

- perská říše vznikla ve 2. tisíciletí př. n. l. na území dnešního Íránu, silný stát
- její obyvatelé byli Indoevropané – Peršané
- perští vládcové vedli výbojné války a rozšiřovali své území
- mezi nejvýznamnější patří:
  - Kýros II. Veliký – během válek sjednotil celou přední Asii – zakladatel v 6. st, velký dobyvatel starověku
  - Kambýsés II. – zmocnil se Egypta a Libye v 6. století př. n. l., vytvořil největší starověkou říši